

ARAŞTIRMA MAKALESİ

BlackRock ve ABD HegemonyasıMuhammet Sait PINARBAŐI¹

MAKALE BİLGİSİ

Başvuru: 28.08.2023**Kabul:** 02.12.2023**Online Yayım:**

04.12.2023

Anahtar Kelimeler:

Varlık Yöneticisi Kapitalizmi

ABD Hegemonyası
BlackRock**Kaynak Gösterimi:**Pınarbaşı, Muhammet Sait. (2023). BlackRock ve ABD Hegemonyası. Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 25 (2), 235-262.
doi.org/10.54838/bilgisosyal.1351358**Özet**

1980'lerde başlayan uluslararası ekonomi politik gelişmeler kurumsal yönetim rejimini de etkileyerek, varlık yöneticisi kapitalizmi olarak adlandırılan bir sürece girilmesine ve bu sürecin sonunda yeni ekonomi politik aktörler olan dev varlık yöneticisi şirketlerinin önemli ölçüde büyümesine sebep olmuştur. Ekonomik sistemde hâkimiyetin, rızaya dayalı tahakküm biçimi olarak hegemonyanın ön koşullarından birisi olarak sayılması, bu şirketlerin en büyüğü olan BlackRock'ın ABD hegemonyasındaki konumunun değerlendirilmesinin önünü açmıştır. Konuyla ilgili eserlerin incelendiği literatür taramasının yanında yorumsamacı yaklaşımdan yararlanılarak yapılan çalışmada BlackRock'ı ABD hegemonyası perspektifinden araştırmak hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmanın sonucunda, yönetimi altındaki varlıkların 10 trilyon dolara ulaştığı BlackRock'ın; ABD ile yakın ilişkisi, ekonomik kriz dönemlerindeki kurtarıcı rolü, dünyanın en büyük finans kuruluşlarına (merkez bankaları dahil) danışmanlık yapması, hissedar olduğu binlerce şirketin genel kurulunda oylama hakkı bulunması ve 2012'den itibaren her yıl yayınlanan mektuplar aracılığıyla küresel ekonomi sisteme önemli ölçüde etki etme kabiliyeti bir bütün olarak değerlendirildiğinde ABD hegemonyası lehine konumlandığı gözükmektedir.

1 Sorumlu Yazar: Doktora Öğrencisi., Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Esentepe Kampüsü, Serdivan-Sakarya saitpinarbası@artvin.edu.tr,

ORCID: 0000-0002-5638-3122

RESEARCH ARTICLE

BlackRock and US HegemonyMuhammet Sait PINARBAŞI²

ARTICLE INFO

Submitted: 28.08.2023**Accepted:** 02.12.2023**Published Online:**
04.12.2023**Keywords:**

Asset Manager Capitalism

US Hegemony

BlackRock

To cite this articlePınarbaşı, Muhammet Sait. (2023). BlackRock and US Hegemony. *Bilgi Journal of Social Sciences*, 25 (2), 235-262. doi.org/10.54838/bilgisosyal.1351358**Abstract**

The international political economy developments that started in the 1980s also affected the corporate governance regime, leading to a process called asset manager capitalism, and at the end of this process, giant asset manager companies, which are new political economy actors, grew significantly. Counting dominance in the economic system as one of the preconditions of hegemony as a form of domination based on consent has paved the way for the evaluation of the position of BlackRock, the largest of these companies, in the US hegemony. In addition to the literature review of the relevant studies on the subject, the study, using a hermeneutic approach, aims to investigate BlackRock from the perspective of US hegemony. As a result of the research conducted for this purpose, BlackRock, whose assets under management (AUM) have reached 10 trillion dollars, seems to be positioned in favor of US hegemony when its close relationship with the US, its role as a savior in times of economic crisis, its consultancy to the world's largest financial institutions (including central banks), its voting rights in the general assembly of thousands of companies in which it is a shareholder, and its ability to significantly influence the global economic system through letters published every year since 2012 are evaluated as a whole.

1 Corresponding Author: PhD student., Sakarya University, Esentepe Campus, Institute of Social Sciences, Serdivan-Sakarya saitpinarbası@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5638-3122

Giriş

Küreselleşmenin etkisiyle dünyada birçok alanda olduğu gibi kurumsal yönetişim alanında da hızlı bir değişim yaşanmıştır. ABD şirket sermayesinin çoğunluğu bireysel yatırımcıların elindeyken 1980’li yıllar ve sonrasında yaşanan gelişmelerin etkisiyle kurumsal yatırımcıların payı %80’e yaklaşmıştır. Benjamin Braun (2016), birkaç varlık yönetimi şirketinin sermayelerini önemli ölçüde artırmasıyla sonuçlanan bu süreci “varlık yönetimi kapitalizmi” şeklinde tanımlamıştır.

Bahsi geçen ABD varlık yönetimi şirketleri BlackRock, Vanguard ve State Street’in 2022 itibariyle yönettikleri varlıkların değerleri sırasıyla 10, 8 ve 4 trilyon dolar civarına ulaşmıştır. Yani Büyük Üçlü kabaca 22 trilyon dolarlık serveti yönetmektedir (Maher ve Aquanno, 2023: 257). Kıyaslama yapabilme adına bir örnek vermek gerekirse, dünyanın en büyük devlet varlık fonu olan Norveç Varlık Fonu varlıklarının 2022’nin Aralık ayındaki değerinin 1 trilyon 240 milyar dolar civarında olduğu görülmektedir (NBIM, 2023)

Varlık yönetimi şirketlerine ve özellikle Büyük Üçlü’ye dair yapılan çalışmaların son yıllarda sayıca artmasına karşın akademik literatürde yeterince yer bulmadığı söylenebilir. Yapılan çalışmalara bakıldığında Büyük Üçlü’nün; “şirketler arası rekabet”³, “ortak mülkiyet”⁴, “endeks fonları”⁵, “oy

³ Posner, E. A., Morgan, S. F. M., Weyl, E. G. (2016). A Proposal to Limit the Anticompetitive Power of Institutional Investors. *Antitrust LJ*, 81, 669-728.

⁴ Goshen, Z. ve Levit, D. (2022). Agents of Inequality: Common Ownership and the Decline of the American Worker. *Duke LJ*, 72(1), 1-69; Fox, M. B. ve Patel, M. S. (2022). Common Ownership: Do Managers Really Compete Less? *Yale Journal on Regulation*, Forthcoming, European Corporate Governance Institute - Law Working Paper Forthcoming, Columbia Law and Economics Working Paper No. 656, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3967733>; Fichtner, J., Heemskerck, E. M., Garcia-Bernardo, J. (2017). Hidden Power of the Big Three? Passive Index Funds, Re-concentration of Corporate Ownership, and New Financial Risk. *Business and Politics*, 19(2), 298-326.

⁵ Azar, J., Schmalz, M. C., Tecu, I. (2018). Anticompetitive Effects of Common Ownership. *The Journal of Finance*, 73(4), 1513-1565.

verme yetkisi”⁶, “antitröst sorunları”⁷ ve “ESG (çevresel, sosyal ve yönetim)”⁸ gibi konular üzerinden değerlendirilmesine rağmen, küresel ekonomik sistemdeki yerine dair herhangi bir çalışma yapılmadığı gözükmektedir.

Uluslararası ekonomi politik alanda önemli bir aktör konumuna gelen dev varlık yönetimi şirketleri ve bunların en büyüğü olan BlackRock’ın, ABD ile yakın ilişkisinin bulunması ve ekonomik kriz dönemlerinde ABD’ye çeşitli anlaşmalarla destek olması, ABD’nin hâkim olduğu ekonomik sistemin koruyuculuğu işlevini göz önüne sermektedir (Fraser, 2022). Bu durum da BlackRock’ı, son yıllarda Çin’in ekonomik büyümesi ve olası hegemonyası ile tekrar tartışma konusu haline gelen ABD hegemonyası perspektifinde analiz etmenin önünü açmaktadır.

Bu bağlamda, çalışmada sırasıyla hegemonya kavramı, ABD hegemonyası, Braun’un (2016) kavramsallaştırdığı varlık yöneticisi kapitalizmi ve Büyük Üçlü’ye değinilmiştir. Son olarak da BlackRock’ın gelişim süreci ekseninde ABD hegemonyasındaki konumu belirlenmeye çalışılmıştır.

1. Rızaya Dayalı Tahakküm Biçimi Olarak Hegemonya Kavramı

Hegemonyayı genel olarak bir devletin diğerleri üzerindeki liderliği veya hâkimiyeti olarak gören ve kökenleri Machiavelli’ye kadar uzanan realist teorinin aksine, Gramsci daha karmaşık bir yorum sunar. Zorlayıcı ve rızaya dayalı kontrol mekanizmaları arasında ayırım yapan Gramsci, hegemonyayı, baskın toplumsal sınıfın devlete etki etme yoluyla diğer sınıflar üze-

⁶ Azar, J. ve Ribeiro, R. M. (2022). Estimating Oligopoly with Shareholder Voting Model, IESE Business School.

⁷ Rock, E. B. ve Rubinfeld, D. L. (2017). Defusing the Antitrust Threat to Institutional Investor Involvement in Corporate Governance. NYU Law and Economics Research Paper, 17-05.

⁸ Barzusa, M., Curtis, Q., Webber, D. H. (2019). Shareholder Value(s): Index Fund ESG Activism and the New Millennial Corporate Governance. S. Cal. L. Rev., 93, 1243-1322; Azar, J., Duro, M., Kadach, I., Ormazabal, G. (2021). The Big Three and Corporate Carbon Emissions Around the World. Journal of Financial Economics, 142(2), 674-696.

rinde rıza oluşturarak kurduğu hâkimiyet ilişkisi şeklinde açıklamıştır (Femia, 1987: 39).

Devletin, Gramsci'nin analizinde önemli bir yer tutmakla beraber, kapsamının genişletildiği gözükmektedir. Gramsci, İtalya'da mason localalarının devlet ile arasındaki ilişkiye atıfta bulunarak, sivil toplumun, devletin bir parçası olarak görülmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Bununla birlikte sivil toplumun gelişmediği ülkelerde zora dayalı tahakküm ilişkisinin ve kapitalist ülkelerde ise hegemonik ilişkinin varlığından söz etmektedir. Marksist tezin aksine alt yapı ve üst yapının birbirlerini etkilediğini savunan Gramsci'nin, meseleyi daha çok kültürel boyutlarda ele aldığı söylenebilir (Augelli ve Murphy, 1993: 129; Gramsci, 1971: 259; Cox, 1983: 51).

Gramsci'nin tanımladığı hegemonya kavramının sosyal bilimlerde çok sayıda çalışmanın temelini oluşturduğu söylenebilir. Hegemonya kavramını uluslararası alanda inceleyerek genişleten Robert Cox'un "Social Forces, States and World Orders" (1981) ve "Gramsci, Hegemony and International Relations" (1983) isimli eserleri de bunlara örnek verilebilir. Uluslararası ilişkilerde realist ve liberal teorilere alternatif bir bakış açısı sunmayı amaçlayan Cox, Gramsci'nin hegemonya kavramını geliştirerek daha sonra "Neo-Gramsciyenizm" olarak bilinen bir daha geniş bir yaklaşımın temelini atmıştır (Denemark ve O'Brein, 1997: 232).

1845'ten 1980'lere kadar olan süreci hegemonya bağlamında dört dönemde inceleyen Cox'un hegemonya anlayışı kendini bu dönemlerde göstermektedir. 1845-1875 arası döneme ona göre İngiltere hegemonyası hâkimdir; "İngiltere merkezli bir dünya ekonomisi vardı. İngiliz üstünlüğüyle tutarlı, ancak biçim olarak evrensel olan ekonomik doktrinler - karşılaştırmalı üstünlük, serbest ticaret ve altın standardı - kademeli olarak Britanya'dan dışarı doğru yayıldı. Zorlayıcı güç bu emrin altını çizdi. İngiltere, Avrupa'daki güç dengesini elinde tuttu ve böylece karasal bir gücün hegemonyaya herhangi bir meydan okumasını engelledi. İngiltere denizde üstündü ve

çevre ülkelerin piyasa kurallarına itaat etmesini sağlama kapasitesine sahipti.” (Cox, 1983: 60)

Yukarıdaki satırlar Cox’un hegemonya anlayışına dair önemli bilgiler vermektedir. Maddi güç, evrensel anlayışa sahip dünya düzeni ve dünya ekonomisinde hâkimiyet hegemonya kurmak için gerekli görülmektedir. Cox’a göre hegemonyanın korunabilmesi için “...bir devletin diğerlerini doğrudan sömürdüğü bir düzen değil, diğer birçok devletin (ya da en azından hegemonyanın menzilindekilerin) kendi çıkarlarıyla uyumlu bulabileceği bir düzen kurması ve koruması...” gerekmektedir (Cox, 1983: 61). Dolayısıyla kurumsallaşmanın gerçekleşmesiyle, zayıflara taviz verilerek hâkim güç ilişkileri meşrulaştırılmaktadır (Cox, 1981: 114).

Cox, analizinde, ikinci dönem olan 1875-1945 arası dönemi “hegemonik olmayan” olarak tanımlamıştır. Diğer ülkelerin İngiliz üstünlüğüne meydan okuması, serbest ticaretin yerini korumacılığın alması, iki dünya savaşı ve altın standardının terk edilmesi bu durumun sebepleri olarak açıklanmaktadır. 1945-1965 arası dönem de Cox’a göre, İngiltere’nin egemen olduğu döneme benzemekle birlikte kurum ve doktrinlerin daha karmaşık olduğu bir dünya ekonomisi eşliğinde ABD hegemonyası bulunmaktadır. Cox, dördüncü dönem olan 1965-1980 arasında ise ABD merkezli dünya düzeninin artık “iyi çalışmadığını” iddia etmektedir (Cox, 1983: 60-61).

Aslında ikinci dünya savaşından bu yana yapılan hegemonya tartışmalarının ABD üzerinden ilerlemekte olduğu söylenebilir. Ancak bu tartışmalarda çok sayıda düşünür, ABD’nin hegemonik olarak nitelendirilmesi için gereken niteliklerin hangilerine, ne kadar sahip olması gerektiği konusunda ayrışmaktadır (Russet, 1985: 210). ABD’nin hegemonik yapısı üzerine bir değerlendirme yapmak için bazılarının göre önemli olan maddi kaynaklar (ekonomik ve askeri güç) iken, diğerinin ise liderlik veya yapısal güce önem verdiği gözükmektedir. Susan Strange, yapısal gücün dört bileşeni olan güvenlik yapısı, üretim yapısı, finansal yapı ve bilgi yapısının hegemonya için temel teşkil ettiğinden bahsetmektedir (Strange, 1987: 551). Jo-

seph Nye (2016) ABD'nin liderlik yapısına, Adam Quinn ve Robert Keohane, hegemonyanın maddi kaynakların üstünlüğüne sahip olmasını belirleyici unsur olarak göstermektedir (Keohane 1984: 34; Quinn, 2011: 812; Santa-Cruz, 2019: 8-12). Keohane (1984: 34) maddi kaynaklar içerisinde hammaddeye erişim ve sermaye kaynaklarını kontrol gibi pazar hâkimiyetini sağlayan ekonomik unsurların gerekliliğini ayrıca vurgulamıştır.

2. ABD Hegemonyası

Amerika Birleşik Devletleri hegemonyası, 20. yüzyılın ikinci yarısında Batılı kapitalist dünyanın içinde oluşmuş ve uluslararası ilişkiler teorisyenleri tarafından yaygın kabul görmüş bir görüşü yansıtmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sırasında diğer büyük devletlerle karşılaştırıldığında daha az maddi ve insani kayıp yaşayan Amerika Birleşik Devletleri, dünya çapındaki çatışmalardan etkilenen ve şiddetli ekonomik zorluklarla mücadele eden diğer devletlere karşı dünya ekonomisinde hızla üstünlük sağlamıştır. ABD, savaşın etkilerini hafifletmek amacıyla güçlü ihracat akışını savaştan zarar gören Avrupa ülkelerine yönlendirerek hızlı ekonomik büyüme ve ulusal sanayinin gelişimi için sağlam bir temel oluşturmuştur (Boyras ve Cantürk, 2014: 858; Çiftçi, 2009: 207).

Bretton Woods Konferansı'nda (1944) doların küresel rezerv para birimi olarak kabul edilmesi ve GATT, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu (IMF), NATO gibi uluslararası kuruluşların kurulması ile ABD hegemonyasının en önemli unsurlarının oluştuğu söylenebilir. Bu dönemde ABD, ekonomik liberalizmi ve serbest ticaret ilkelerini güçlendirme ve yayma misyonu üstlenerek, Amerikan hegemonyasının temelini oluşturan, sözde adil ticaret ilkelerinin benimsendiği liberal bir uluslararası düzen oluşturma yolunda ilerlemiştir (Aslan, 2009: 290; Robinson, 2002: 160; Yılmaz, 2007: 92).

Savaş sonrasında Marshall Planı gibi yardım programları ve liberal ekonomi politikaları yoluyla Avrupa ve diğer müttefik ülkelere büyük miktarda

ekonomik yardım sağlanmıştır (Allen ve Wala, 1993: 43-44). Bu sayede ABD, dünya ekonomisinin merkezi haline gelerek güçlü bir ekonomik üstünlük sağlamış ve dünya ticaretinde büyük bir rol oynamaya başlamıştır. Bu süreçte, ABD, askeri güç ve nükleer silahlar da dahil olmak üzere askeri alanda da önde gelen bir konuma yükselmiştir (Lieber ve Press, 2006: 43). Soğuk Savaş döneminde, ABD ve Sovyetler Birliği arasında yaşanan rekabet, ABD hegemonyasını daha da güçlendirmiş ve ABD'nin müttefiklerini koruma ve dünya genelinde etkisini sürdürme isteğini körüklemiştir (Huntington, 1999: 36-39). 20. yüzyılın sonlarında Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve SSCB'nin dağılması ABD hegemonyasının daha fazla genişlemesi için ön koşulların ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) de kurulmasıyla bu süreçte neoliberal değerlerin uluslararası kuruluşların etkisiyle küresel ölçekte hızla yayıldığı söylenebilir.

20. yüzyılın sonlarında, ABD'nin emsalsiz maddi hâkimiyeti, uluslararası sistemin işleyişi üzerinde çok çeşitli siyasi etki araçlarına dayanan istikrarlı bir hegemonik liderlik karakteri kazandığı söylenebilir. Bu süreçte Amerikan hegemonyasının dünya ekonomisini yönetmenin çok ötesine geçtiği ve uluslararası kalkınma, uluslararası güvenlik, barışı koruma, devlet inşası, demokratik geçiş ve insan hakları alanlarındaki kuralları formüle etme gibi işlevleri de yerine getirmesine karşın, 2001'den sonra yaşanan gelişmeler ABD hegemonyasının sonunun tekrar tartışıldığı bir döneme girilmesine sebep olmuştur. 2000'li yıllarda başlayan Irak işgali, ABD'nin hem maddi gücünün hem de hegemonyanın meşruiyetinin sorgulanmaya başlanmasına sebep olmuştur (Shiple, 2007; Parnreiter, 2018). Bunun yanında ABD hegemonyasına karşı kurulan BRICS'in⁹ üye ülkelerinin ve özellikle Çin'in son dönemdeki gelişiminin etkisiyle tartışmalarda çok kutuplu dünya düşüncesinin yükseldiği gözükmektedir (Şimşek, 2019: 187; Layne, 2008; Santibanes, 2009; Adnan, 2014; Lee ve Zulkefli, 2021).

⁹ BRICS 2022 itibariyle Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika olmak üzere 5 üye ülkeden oluşmaktadır.

BRICS'in önemli bir aktör haline gelmesiyle ABD'nin hegemonik konumu gerilese de, gelişmekte olan ülkelerin ABD'nin liderliğine yönelik direkt bir karşıtlık içinde olmadıklarını belirtmek gerekir. Ikenberry'e göre (2018: 18) "yönelimler, gündemler ve liderlik konusunda mücadeleler varken, Batılı olmayan gelişmekte olan ülkeler liberal yönelimli küresel düzenin mimarisine ve ilkelerine bağlı kalmayı sürdürüyor." Bu durumun da ABD hegemonyasının etkisinin azaldığı bir süreçte de devam edeceği yönünde bir işaret sunduğunu belirtmektedir.

Bunun yanında, 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın başlarında yaşanan çeşitli gelişmeler, uluslararası ekonomi politik alanda yeni aktörler ortaya çıkarmıştır. Braun'un varlık yöneticisi kapitalizmi olarak adlandırdığı süreçte yaşanan ekonomi politik değişim, varlık yöneticisi şirketlerin etki gücünün artmasını beraberinde getirmiştir. Dünya ekonomisini önemli ölçüde etkileyecek büyüklükte olan bu aktörlerin, ABD'nin dünya ekonomisindeki hâkimiyetini korumasına doğrudan ve dolaylı etkisi olabileceği söylenebilir.

3. Varlık Yöneticisi Kapitalizmi ve Büyük Üçlü

19. yüzyılın ikinci yarısında John Pierpont Morgan, Andrew Carnegie ve John Rockefeller'ın sahip olduğu American Tobacco Company, US Steel ve Standard Oil şirketleri ve bankaları bölgesel rakipleri satın almaya başlamıştır. Hilferding'in "finans kapital" kavramı ile açıklanan, oluşan bu kurumsal yönetim rejimi, doğrudan sahip-yöneticiler tarafından veya dolaylı olarak finansal şirketler aracılığıyla uygulanan, yoğun hisse sahipliği ve güçlü kontrol ile karakterize edilmiştir (Braun, 2021: 275-276). Öyle ki, servetin yoğunlaşması yasama gücü ve etkisine dönüşmüştür. Şirketlerin yönetişime ilişkin federal yasaları şekillendirmede etkinliği, hükümetlerin kurumsal yönetim, rekabet politikası, vergilendirme ve çalışma kuralları gibi pek çok düzenleyici alanda gücünün azalmasına sebep olmuştur (Gourevitch ve Shinn, 2005: 243-244). Bu durum ABD tarafından bir tehdit olarak görülmüş ve 1890 Sherman Antitröst Yasası kabul edilmiştir (Braun,

2021: 275-276). Devamında 1914 yılında ise Clayton Yasası kabul edilerek rekabete aykırı birleşmelerin de önü kapatılmaya çalışılmıştır. Buna göre tekel yaratma ihtimali olan durumlarda hisse senedi alımı yasaklanmıştır (Posner ve ark, 2016: 3).

Anti-tröst yasalarına ek olarak baronları¹⁰ hisse satmaya zorlayan federal vergiler ve 1920'lerde gerçekleşen borsaya aşırı ilginin ardından yaşanan 1929 ekonomik krizi gibi faktörlerin etkisiyle yoğunlaşmış mülkiyet yapısı dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşümün sonucunda, 1945 yılına gelindiğinde ABD şirket sermayesinin yüzde 94'ünün hane halkının eline geçtiği gözükmektedir (Braun, 2021: 276).

1950'de Clayton Yasası, varlık satın alımlarını da içerecek şekilde güncellenmiştir. Bu düzenlemelerin de etkisiyle ABD ekonomisinin 1980'e kadar büyük kuruluşların etkisinden bağımsız kaldığı söylenebilir. Ancak yenilikçi finans mühendislerinin, rekabet yasası uygulamalarına ters düşmeden rekabeti azaltan yapılar bulma yönünde doğal bir eğilimi vardır. Yöneticiler bilinçli olarak yasadan kaçınmaya çalışmasalar bile, rekabetçi güçler, onları en yüksek sermaye getirisinin peşine düşmeye yönlendirir (Posner ve ark, 2016: 3).

1980'lerin, küreselleşmenin hızlanması, ABD liderliğinde neoliberalizme geçiş ve sermayenin önündeki engellerin azaltılması gibi sebeplerin etkisiyle birçok alanda dönüşümün yaşandığı önemli bir tarih olduğu söylenebilir. Bu dönüşümden kurumsal yönetim de etkilenmiştir. Kurumsal yatırımcıların kar amaçlı varlık yöneticilerine yetki vermeye başlaması ve 1985'te emeklilik fonlarının %27 gibi bir yoğunluğa ulaşması varlık yönetimi şirketlerinin yükselişinin ilk nüvelerini oluşturmuştur (Braun, 2021: 276).

¹⁰ Yukarıda sayılan J.P. Morgan, A. Carnegie, J. Rockefeller'ın yanında, Cornelius Vanderbilt, Andrew W. Mellon, Abraham Kuhn ve Solomon Loeb gibi isimler Bridges (1958) tarafından dönemin hırsız baronları olarak nitelendirilmektedir.

Braun'a göre tarihsel sıra ile finansal kapitalizm, yöneticilik ve hissedar önceliği olarak kavramsallaştırılan kurumsal yönetim rejimi, 1980'lerde az sayıda varlık yönetimi şirketinin (BlackRock, Vanguard, State Street ve Fidelity¹¹) önemli ölçüde büyümesi ve etkinliğinin artmasıyla varlık yöneticisi kapitalizmi adında ayrı bir kurumsal yönetim rejimi oluşturmaktadır (Braun, 2021).

Son on yıllarda kurumsal yatırımcıların yükselişi ile sonuçlanan varlık yöneticisi kapitalizmi çağında dünya ekonomisinde önemli bir unsur ortaya çıkmıştır; dev varlık fonları. Akademik çalışmalarda BlackRock, State Street ve Vanguard şirketlerinin “endeks fonları”¹², “büyük üçlü”¹³, “dev üçlü”¹⁴, “pasif varlık yöneticileri”¹⁵, “yeni yetki sahipleri”¹⁶, “yeni kalıcı evrensel sahipler”¹⁷ ve “dev varlık yöneticileri”¹⁸ şeklinde tanımlandığı gözükmektedir. Fonların büyüklüğü ve küresel ölçekte en büyük şirketler ile ortak mülkiyet üzerinden kurulan ilişki bu şirketlerin klasik çok uluslu şirket tanımına tam olarak uymadığını göstermektedir. Bununla birlikte ABD

¹¹ 2022 itibariyle yaklaşık 4 trilyon dolarlık varlığı yöneten Fidelity'nin yapılan çalışmalarda genelde dışarıda bırakıldığı gözükmektedir. Akademik literatürdeki çalışmalar, çoğunlukla BlackRock, Vanguard ve State Street'in dahil edildiği “Big Three” kavramsallaştırmasıyla homojen şekilde ele alınmaktadır.

¹² Bebchuk, L. A. ve Hirst, S. (2019). Index Funds and the Future of Corporate Governance: Theory, Evidence, and Policy. *Columbia Law Review*, vol 119, 2029-2146.

¹³ Azar, J., Duro, M., Kadach, I., Ormazabal, G. (2021). The Big Three and Corporate Carbon Emissions Around the World. *Journal of Financial Economics*, 142(2), 674-696.

¹⁴ Bebchuk, L. A. ve Hirst, S. (2019). The Specter of the Giant Three. *Boston University Law Review*, 99(3), 721.

¹⁵ Maher, S. ve Aquanno, S. (2023). Capitalist Restructuring, State Transformation: Leo Panitch and Capitalism Today. *Socialist Register*, 59; Fichtner, J., Heemskerck, E. M., Garcia-Bernardo, J. (2017). Hidden Power of the Big Three? Passive Index Funds, Re-concentration of Corporate Ownership, and New Financial Risk. *Business and Politics*, 19(2), 298-326.

¹⁶ Shenkar, C., Heemskerck, E. M., Fichtner, J. (2017). The New Mandate Owners: Passive Asset Managers and the Decoupling of Corporate Ownership. *Antitrust Chronicle*, June, 51-57.

¹⁷ Fichtner, J. ve Heemskerck, E. M. (2020). The New Permanent Universal Owners: Index Funds, Patient Capital, and the Distinction Between Feeble and Forceful Stewardship. *Economy and Society*, 49(4), 493-515.

¹⁸ Robertson, A. ve Lund, D. S. (2023). Giant Asset Managers, the Big Three, and Index Investing. *USC CLASS Research Paper No. 23-13*.

ile kurulan yakın ilişki ve dünya ekonomisini yönlendirme gücü bu fenomenlerin ABD hegemonyasına etkilerinin araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

ABD hisse senedi piyasalarında 1950 yılında %7 olan kurumsal yatırımcıların payı 1980’den sonra hızla yükselerek, 2023 itibariyle %70-80 arasına ulaşmıştır (Posner ve ark, 2016: 5). 1980’lere doğru kurumsal yönetim alanında hissedar değerinin önemli bir yönetim hedefi haline gelmesi kurumsal yatırımcıları olumlu etkilemiştir. Bu süreçte çoğunlukla aktif mülkiyet veya aktif yatırım fonu şeklinde dağılan kurumsal yatırımcı mülkiyetinin yoğunluğu zamanla pasif yatırıma dönmüştür (Fichtner ve Heemskerck, 2020; 497). Bu durumun sebeplerinden birisi, ABD Merkez Bankası’nın bir para politikası olan “niceliksel genişlemeyi” uygulamaya koymasıyla oluşan varlık enflasyonunun aktif yatırım fonları üzerinde baskı yaratması ve bir diğer sebebi de 2008 mali krizi ile açıklanmaktadır. Krizden 2015’e kadar aktif yönetilen fonlar 800 milyar dolar değerinde satılırken, pasif endeks fonları 1 trilyon dolar civarında satın alınmıştır. 2008 öncesi %75’i aktif olarak yönetilen sermaye fonları 2020’ye kadar %50’nin altına inmiştir (Maher ve Aquanno, 2023: 257). Bu da, pasif endeks fonlarının ücretlerinin düşük olmasının yanında güçlü getirilere sahip olmasından kaynaklanmaktadır (Fichtner ve ark, 2017: 299).

Pasif yönetim stratejini benimseyen ilk şirket olarak belirtilen Vanguard, 1976 yılında ilk pasif endeks fonunu kurmuştur. State Street’in de bu alanda BlackRock’tan daha tecrübeli olmasına rağmen BlackRock başarılı yapılanma süreçlerinden sonra en önemli fon haline gelmiştir. 2004’ten 2009’a kadar State Street yönettiği varlıklar %41, Vanguard %78, BlackRock ise %879 artırmıştır. 2022’ye gelindiğinde BlackRock 10, Vanguard 8 ve State Street 4 trilyon dolardan daha fazla varlığı yönettiği söylenebilir (Maher ve Aquanno, 2023: 257). Öyle ki; 2021 yılında yalnızca BlackRock’ın yönettiği varlıklar bile ABD ve Çin dışındaki diğer bütün ülkelerin GSYİH’sından büyük olduğu gözükmemektedir (Fraser, 2022: 107).

Tablo 1. Küresel Mülkiyet Profilleri

	BlackRock		Vanguard		State Street		Norveç	
	%3	%5	%3	%5	%3	%5	%3	%5
ABD	2428	2011	2523	1797	1283	355	22	4
İngiltere	346	229	216	12	47	4	63	9
Japonya	190	141	12	0	0	0	39	2
Avustralya	81	70	135	31	5	5	15	1
Almanya	65	35	21	1	1	0	67	7
Tayvan	60	6	204	0	0	0	0	0
Fransa	51	31	8	0	1	0	12	2
Kanada	46	25	31	5	1	0	0	0
Bermuda	41	29	33	23	13	3	4	1
İrlanda	33	25	26	17	16	4	1	1
Hollanda	29	15	12	5	5	1	6	2
Cayman	28	13	16	7	2	1	1	1
Brezilya	26	10	12	0	0	0	3	0
Güney Kore	25	4	1	0	0	0	12	2
İsviçre	24	9	10	2	3	0	8	0
İspanya	22	6	6	0	0	0	15	0
Güney Af- rika	17	4	52	0	0	0	5	0
Çin	17	16	2	0	0	0	2	2
Meksika	15	4	7	0	0	0	5	0
İtalya	15	14	1	0	0	0	7	0
İsveç	14	5	7	0	1	1	15	4
Finlandiya	12	6	3	0	0	0	4	0
Hindistan	10	0	8	0	0	0	10	0
Belçika	9	2	2	0	0	0	4	0
Hong Kong	7	2	3	0	1	1	0	0
TOPLAM	3611	2712	3351	1903	1379	375	320	38

Kaynak: Fichtner ve Heemskerck (2020: 503)

Büyük Üçlü homojen olarak değerlendirildiğinde 2021 sonu itibariyle ABD’deki en büyük 500 şirketin bulunduğu S&P 500’deki şirketlerin %21,9’una sahip gözükmektedir. Bunun yanında 2018 verilerine göre İngiliz FTSE 100’de %11, Hollanda, Fransa ve Japonya borsalarında %6’ya yakın sahipliği bulunmaktadır (Bebchuk ve Hirst, 2022: 1556). 2018 verilerine göre oluşturulmuş Tablo 1’de BlackRock, Vanguard, State Street ve Norveç Varlık Fonu’nun çeşitli ülkelerde %3 ve %5 blok hisse senedi sahipliği gözükmektedir. Büyük Üçlü’nün en fazla blok hisse mülkiyetine sahip olduğu ülkenin de açık ara ABD olduğu söylenebilir. Ayrıca tabloda Büyük Üçlü’nün ortak olduğu şirketlerin, dünyanın en büyük devlet varlık fonu olan Norveç Varlık Fonu’ndan önemli ölçüde fazla olduğu gözükmektedir.

BlackRock’ın %3 blok sahipliğinde Vanguard’ın bir miktar gerisinde bulunmasına rağmen %5 blok sahipliğinde daha üstün olduğu gözükmektedir. Vanguard’ın %5 blok hisseye sahip olduğu şirketlerin sayısının 1900 civarında olduğu gözükmektedir. BlackRock’ın ise 2700’den fazla şirkette %5’ten fazla hisse senedine sahip olması, onun daha derin bir mülkiyete sahip olduğunu göstermektedir (Fichtner ve Heemskerk, 2020; 503-504).

4. BlackRock’ın ABD Hegemonyasındaki Konumunun İncelenmesi

Çalışmanın önceki kısımlarında belirtildiği üzere “ekonomik sistemde hâkimiyet” hegemonyanın ön koşullarından birisi olarak sayılmaktadır. Bu kısımda, dünyanın en büyük varlık yöneticisi olan BlackRock’ın gelişim süreci ekseninde çeşitli finansal kuruluşlar ve ABD ile ilişkisine değinerek, BlackRock’ın küresel kapitalist sistemdeki yerini ve dolayısıyla ABD hegemonyasındaki konumunu göz önüne sermek hedeflenmiştir.

BlackRock, müşterilerine varlık yönetimi hizmetleri sağlamak için 1988 yılından bu yana hala yöneticisi olan Larry Fink’in öncülüğünde kurulmuştur. Fink, ilk olarak Blackstone Group’un kurucu ortağı olan Peter Peterson ile tahvil işinde yüzde 50 hisse karşılığında anlaşmıştır (Kelly ve Burton,

2015). 1989 yılında Blackstone'un varlıkları dört katına çıkararak 2,7 milyar dolara ulaşmıştır. 1991 yılında General Electric ve Chrysler gibi büyük firmaların varlıklarını yönetmeye başlamıştır. Bu tarihte toplam yönettiği varlıklar 9 milyar dolara ulaşmıştır (Zippia, 2023b).

1992 yılında firma Blackstone'dan ayrılarak BlackRock adı ile devam etme kararı almıştır (BlackRock, 2023b). 1994 yılında üçüncü taraflara risk yönetim sistemleri sağlamaya başlayan BlackRock'ın bu tarihte yönettiği varlıklar 53 milyar dolara ulaşmıştır. 1996 yılında ürünleri arasında hedge fonları da eklenmiştir. 1999'da halka açılan BlackRock bu yılın sonunda yönettiği varlıklar 165 milyar dolara ulaşmıştır. 2000 yılında, 1988'den beri BlackRock'ta çalışan Charles Hallac'ın yönetiminde BlackRock Solutions kurulmuş ve risk yönetim aracı olarak Aladdin oluşturulmuştur (Blackrock, t.y.; Zippa, 2023).

Aladdin, finansal piyasalardaki risk durumunu ölçen bir teknoloji platformu olarak açıklanabilir. Vanguard, State Street, Apple, Microsoft, Alphabet gibi şirketlerin yanında 1,5 trilyon dolarlık Japonya emeklilik programı da bu ağı kullanmaktadır. Son olarak 2017 yılında Aladdin platformunda bulunan finansal varlıkların toplam değeri 20 trilyon dolar olarak açıklanmıştır (Fraser, 2022: 106)

BlackRock bu süreçte büyümeye devam etmiştir. 2006 yılında Merrill Lynch ile birleşmesiyle yaklaşık 4500 çalışana sahip olan BlackRock'ın kontrol ettiği varlıklar 1 trilyon dolara ulaşmıştır (Teather, 2006). Bu birleşme ile ABD, İngiltere, Asya, Avustralya, Orta Doğu ve Avrupa dahil olmak üzere çoğu kilit pazarda önemli bir varlığa sahip olduğu söylenebilir.

2008 mali krizinde Finansal Piyasalar Danışma Grubu kurarak küresel ekonomiyi kurtarıcı rolü üstlenen BlackRock FED, İngiliz Hazinesi, İsviçre Ulusal Bankası, Avrupa Merkez Bankası ve Yunanistan hükümetine danışmanlık hizmeti vermeye başlamıştır. FED'in iflas eden şirketleri fiyatlandırması ve satın alması için BlackRock ile anlaşması, BlackRock'ın

krizden etkilenen şirketlere dip seviyelerden ortak olması ile sonuçlanmıştır (Goldstein, 2020; Reichl ve Brush, 2023; Fraser, 2022: 106). Bu süreçte ilk olarak krizden etkilenen Florida Eyaleti Finansal İşler Müdürü BlackRock'ı arayarak portföylerini değerlendirmek üzere yardım istemiştir. BlackRock ekibi birkaç gün içinde eyaletin portföyünü analiz etmiş ve Aralık ayı sonunda Eyalet'in sıkıntılı varlıklarını elden çıkarması için bir plan hazırlamıştır. Daha sonra AIG, Lehman Brothers, Fannie Mae ve Freddie Mac gibi şirketlerin yaklaşık 1 trilyon dolarlık sıkıntılı varlıklarını analiz etmek, yönetmek veya elden çıkarmak için BlackRock Solutions ile kurtarma anlaşması yaptığı gözükmektedir (Pouille, 2019; Brooker, 2008).

Bu süreçte Aladdin bir bedel karşılığında yatırım bankası Bear Stearns, sigorta devi American International Group ve finansal holding Citigroup gibi mali otoritelerle paylaşılmıştır (Pouille, 2019). Larry Fink 2008 yılında ABD ile sürekli iletişim halinde olduklarını ve Bear Stearns gibi yüksek oranda halka açık olan şirketlerle ilgili olanların dışında yapılan çok sayıda konuşmanın kapalı gerçekleştiğini belirtmiştir (Merced, 2008).

2009 yılında Barclays Global Investors'u iShares de dahil olmak üzere satın almasıyla yönetim altındaki varlıklarını yaklaşık 3 trilyon dolara çıkararak dünyanın bir numaralı varlık yöneticisi haline gelmiştir. 2011'de İrlanda Merkez Bankası en büyük İrlanda bankalarının durumlarını değerlendirmesi için BlackRock Solutions ile ihalesiz anlaşmıştır. Avrupa Merkez Bankası da Avrupa Birliği ve IMF gibi kurumların baskısı altında BlackRock'a başvurmuştur. Yine aynı tarihlerde Yunanistan Merkez Bankası, BlackRock Solutions'ı 18 bankanın kredi portföylerini incelemeye çağırmıştır. 2012 Aralık ayında Hollanda Merkez Bankası BlackRock Solutions'tan ulusal bankacılık devi ING'nin kredi portföyünü ve ardından Temmuz 2013'te tüm Hollanda bankalarının gayrimenkul varlıklarını analiz etmesini istemiştir (Pouille, 2019).

2013'ün sonlarında 4,3 trilyon dolara ulaşan BlackRock'ın yönetimi altındaki varlıkların, satın almalar ve birleşmeler ile ivmesi korunarak 2020 yı-

lının başına yaklaşık 6,5 trilyon dolara ulaştığı söylenebilir (BlackRock, 2023c)

2020 yılı sonrasında Covid-19 salgının neden olduğu istikrarsızlık döneminde, FED, finansal piyasalardaki belirsizliği azaltmak için çabalarını yoğunlaştırmıştır. Bu çerçevede BlackRock'tan bir kez daha yardım istemiş ve şirket tahvili borsa yatırım fonlarının alımının gerçekleştirilmesine onay vermiştir. Finansal istikrarın sağlanmasına yönelik atılan adımların bir parçası olarak ortaya çıkan bu durum, BlackRock'ı Covid-19 krizinden en fazla kazanç sağlayanlar şirketlerden birisi haline getirmiştir (Fraser, 2022: 105-106; Flood, 2020).

BlackRock, büyümesi ile orantılı olarak süreç içerisinde lobi faaliyetlerini de genişletmiştir. 2004 ile 2018 arasında 84 eski ABD hükümet yetkilisini işe almıştır. Yine bu tarihler arasında ABD yetkilileri ile 400 ve İngiltere üst düzey yetkilileri ile de 50'den fazla toplantı veya telefon görüşmesi yapmıştır. BlackRock'ın siyasi işe alımları arasında Hillary Clinton'ın eski Genelkurmay Başkanı Cheryl Mills; İsviçre Merkez Bankası'nın eski başkanı Philipp Hildebrand; Jacques Chirac'ın eski kıdemli danışmanı Jean-François Cirelli; ve George Osborne'un eski Genelkurmay Başkanı Rupert Harrison sayılmaktadır. (Samuel, 2018).

Bunun yanında BlackRock'ta yöneticilik görevi yapmış önemli kişilerin de ABD ile yakın ilişkileri bulunmaktadır. Küresel Sürdürülebilir Yatırım Başkanı olan Brain Deese, Başkan Biden tarafından Ulusal Ekonomik Konsey'i yönetmek üzere görevlendirilmiştir. Bunun yanında Larry Fink'in kıdemli danışmanı olan ve özel kalem müdürlüğünü yapan Adewale Adeyemo da ABD Hazine Bakanı Janet Yellen'in altında en yüksek rütbeli yetkili olarak atanmıştır. Ayrıca BlackRock Baş Yatırım Stratejisti Michael Pyle, Başkan Yardımcısı Kamala Harris'in 2020 başkanlık kampanyasında ekonomik danışmanı olmuş ve Başkan Yardımcılığı ofisindeki görevi ile kritik bir pozisyonda olduğu söylenebilir. Biden'ı açıktan destekleyen Larry Fink 2020 seçim sürecinde Hazine Bakanı adayları arasında sayılmıştır. Zaman

zaman BlackRock'ın ABD ile olan bu yakın ilişkisi üzerinde tartışmalar yürütülse de 2021 yılında Bakan Yellen, BlackRock'ı yakın denetim altına almakla ilgilenmediklerini açıklamıştır (Fraser, 2022: 105-107).

Ancak Temmuz 2023'te ABD'nin Çin konulu bir Kongre komitesinden BlackRock'a "ABD çıkarlarına doğrudan karşı hareket eden" Çin şirketlerine 429 milyon dolardan fazla yatırım yaptığı gerekçesiyle soruşturma açılmış ve bu durumun ulusal güvenlik tehdidi oluşturduğu ve Amerikan değerlerine zarar verdiği iddia edilmiştir. Buna karşı BlackRock'tan yapılan açıklamada, firmanın ABD yasalarına uymakta olduğunu ancak bu konularda Seçilmiş Komite ile iletişim kurmaya devam edecekleri belirtilmiştir (Reuters, 2023; Goodkind, 2023).

2023 itibariyle yönetim altındaki varlıkları 10 trilyon dolara yaklaşan BlackRock'ın, 35'ten fazla ülkede 78 ofis ve 16 binden fazla çalışanı bulunmaktadır. Sadece İngiltere'de 3.500'den fazla çalışanı bulunmakta, 10 milyondan fazla emeklilik planının varlıklarını yönetmekte ve İngiliz kamu şirketlerine 500 milyar sterlinin üzerinde yatırım yapmaktadır (BlackRock, 2023d; Zippia, 2023a; Advratings, 2023; Schmitt, 2023).

ABD ile yakın ilişkileri bulunan BlackRock'ın küresel kapitalist ekonomik sistemde büyük finans kamu ve özel kurumları danışman sıfatıyla yönlendirdiği gözükmektedir. Bunun yanında kriz dönemlerinde ABD'nin talebi ile inisiyatif verilerek ekonomik sistemi ayakta tutma görevini üstlenmesi, BlackRock'ın ABD'nin ekonomik sistemdeki hâkimiyetini, dolayısıyla ABD hegemonyasını koruma işlevine hizmet ettiği açıkça gözükmektedir.

Bununla birlikte Larry Fink 2012 yılından itibaren her yıl "mektup" adı altında BlackRock'ın hedeflerini, ekonomi politik sisteme dair endişe ve önerilerini paylaşmaktadır. Toplum gündeminde çoğu zaman karşılık bulmayan bu mektuplar iş ve finans dünyasına ise geleceği işaret etmektedir. BlackRock'ın büyüklüğü, üst düzey kişi ve kurumlarla olan ilişkisi Fink'in

mektuplarının ekonomi politik alanı yönlendirme kabiliyetinin önünü açmaktadır.

Mektuplarında iklim krizi, karbon üretimi, pandemi, ESG, kapitalizm ve süreklilik gibi konulara değinen Fink her şeyden önce bir kapitalist olduğunu kabul etmektedir; “Sürdürülebilirliğe çevreci olduğumuz için değil, kapitalist olduğumuz ve müşterilerimizin vekili olduğumuz için odaklanıyoruz.” (Fink, 2022)

Fink, 2023 mektubunda ABD ve diğer bazı devletlerin bu enflasyonist ortamdan kazançlı çıkacağını belirtmekte, BlackRock ve Kuzey Amerika’dan bahsederken ortak çıkarları vurgulamak adına biz ifadesini kullanmaktadır; “Kuzey Amerika’nın en büyük küresel yararlanıcılardan biri olabileceğine inanıyorum. Geniş ve çeşitli bir iş gücümüz var. Hem enerji hem de gıda güvenliği potansiyeline sahip bol miktarda doğal kaynağımız var. Kamu politikası, ABD’de çip üretiminin devam etmesine yardımcı oluyor ve yappay zekadaki en son yenilikler yeni bir meşguliyet haline geldi. Diğer ulusal kazananlar da ortaya çıkacak.” (Fink, 2023)

Kapitalist sistemi yönlendirme işlevi bulunan mektupların yanında dünyanın en büyük şirketlerinde önemli derecede hisseye sahip olan BlackRock’ın, yatırımcılarının parasıyla satın alınan hisselerde yıllık genel kurulda önemli miktarda oy kullanma hakkına sahip olması da çok sayıda uluslararası şirketi etkileyebilmesinin önünü açmaktadır. Bu sebepten dolayı BlackRock yalnızca çok miktarda sermayeyi yönetmekle kalmamakta, aynı zamanda bu sermayenin yatırıldığı şirketler için önemli kararlara etki edebilen görevliler haline gelmektedir (Griffin, 2020: 410).

BlackRock’ın yönettiği varlıkların 2,1 trilyon dolarlık kısmı oy kullanmaya elverişlidir (BlackRock, 2023a). Fichtner ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2017: 317-319) BlackRock’ın kullandığı oyların yalnızca %6’sında yönetimin aleyhinde karar verdiği gözükmektedir. Genellikle aktivist pay sahiplerinin önerdiği ve yönetimin karşı çıkmayı teklif ettiği ESG ile ilgili

konular BlackRock'ın "karşı" oylarının yüzde 77'sini oluşturmaktadır. Bu da BlackRock'ın yönetim ile birlikte hareket ettiğini göstermektedir. Bunun yanında BlackRock'ın hissedar olduğu şirketlerde yönetim tavsiyesine karşı çıktığı tekliflerin yarısı yönetim kurulunun yeniden seçilmesiyle ilgilidir. Yönetimin yeniden seçilmesine yönelik kullanılan karşı oy eğiliminin yüksek oluşu, BlackRock'ın oylama stratejisini kullanarak yönetimi etkileyebilme konusunda pasif duruş göstermediğinin kanıtı olarak sunulabilir. Bu durumda şirket yöneticilerinin BlackRock'ı ve taleplerini ciddiye almasını gerektiren bir ilişki türünün ortaya çıktığı söylenebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

1978 Washington Uzlaşısı ile birlikte neoliberal politikaların dünya genelinde benimsenmesine öncülük eden ABD, bu strateji ile başat aktör olmaya devam etmiştir. Finansal serbestliği de öngören bu stratejinin bir çıktısı da 1980'li yıllarda kurumsal yönetişimde meydana gelen değişimdir. Braun'un "varlık yöneticisi kapitalizmi" olarak adlandırdığı bu süreçte varlık yönetimi şirketleri uluslararası ekonomi politik alanda önemli aktörler haline gelmiştir. Buna rağmen çoğunlukla "Büyük Üçlü" olarak kavramsallaştırılan bu şirketler akademik literatürde yeterince yer bulmamaktadır.

Bu çalışmada, bahsi geçen şirketlerin en büyüğü olan BlackRock'ın yapısı ve gelişim süreci incelenerek, ABD hegemonyası perspektifinde değerlendirme yapmak hedeflenmiştir. Gramsci'nin geliştirdiği ve Cox'un uluslararası alanda incelediği rızaya dayalı tahakküm biçimi olan hegemonyanın oluşabilmesi için maddi kaynaklar, yapısal güç, liderlik yapısı gibi çeşitli unsurların gerekliliğine değinilmektedir. Çoğunlukla ABD hegemonyası üzerinden yapılan çalışmalarda "dünya ekonomisinde hâkimiyet" de bu unsurlar arasında sayılmaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda 2008 sonrasında BlackRock'ın dünya ekonomisine önemli ölçüde etki etme kapasitesine ulaştığı ve devamında da süreklilik içerisinde büyüdüğü ortaya çıkmıştır. Öyle ki;

- 2022 itibariyle yönetilen varlıklarının 10 trilyon dolara ulaştığı BlackRock, Aladdin risk yönetim programı ile 20 trilyon dolardan fazla sermayeye hizmet sunmakta,
- Google, Amazon, Microsoft, Apple, Visa, Mastercard, Coca-Cola gibi onlarca büyük şirketin yanında binlerce şirkette de %5ten fazla oranda ortaklığı bulunmakta ve hissedarı olduğu şirketlerin genel kurullarında oy kullanmakta,
- 2012 yılından itibaren her yıl çeşitli temalarda yayınlanan mektuplar aracılığıyla küresel ekonomik sistemi yönlendirmekte,
- FED ve Avrupa Merkez Bankası dâhil olmak üzere büyük finansal kuruluşlara danışmanlık yapmaktadır.

Araştırmanın bir diğer çıktısı da BlackRock'ın kapitalist sistemde ABD'nin lehine konumlandığıdır. Temelde ABD merkezli bir şirket oluşunun yanında BlackRock'ın eski çalışanlarının ABD siyasetinde, ABD eski çalışanlarının da BlackRock'ta önemli mevkilerde görev alması, bu iki oluşumun sürekli etkileşim içinde bulunması ve menfaatlerin çoğunlukla ortaklaşması da bu durumun oluşmasındaki etkenler olarak gözükmektedir. Nitekim BlackRock'ın kriz dönemlerindeki işlevi de bunu göstermektedir. 2008 ve 2020 finansal krizlerinde batan veya riskli ürünlere sahip finansal kuruluşları satın alarak veya riskli ürünleri elden çıkarma desteği sunarak ABD hegemonyasının yeniden üretilmesine katkı sunmaktadır.

Kaynakça

Adnan, M. (2014). BRICS: A Challenge to the US Hegemony. **Journal of Professional Research in Social Sciences**, 1(1), 31-46.

Advratings (2023). **BlackRock Inc.** 4 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.advratings.com/company/blackrock> adresinden alındı.

Allen, J. S. ve Wala, M. (1993). **The Marshall Plan.** New York: New Century Publishers.

- Aslan, S.** (2009). Küreselleşmenin Ulus Devletlere Etkisi. **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, (25), 289-296.
- Augelli, E. ve Murphy, C. N.** (1993). Gramsci and International Relations: A General Perspective and Example from Recent US Policy. In S. Gill (Ed.), **Gramsci, Historical Materialism and International Relations**, 127-146, Cambridge University Press.
- Bebchuk, L. ve Hirst, S.** (2022). Big Three Power, and Why It Matters. **Boston University Law Review**, (102), 1547-1600.
- BlackRock** (2023a). **Empowering Investors Through BlackRock Voting Choice**. 10 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.blackrock.com/corporate/about-us/investment-stewardship/blackrock-voting-choice> adresinden alındı.
- BlackRock** (2023b). **Our Story**. 3 Ağustos 2023 tarihinde <https://careers.blackrock.com/life-at-blackrock-2/who-we-are/> adresinden alındı.
- BlackRock** (2023c). **Ideas, Innovations and Growth**. 4 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.blackrock.com/corporate/about-us/blackrock-history> adresinden alındı.
- BlackRock** (2023d). **Possibly the Most Important Word in Investing**. 4 Ağustos 2023 tarihinde www.blackrock.com/uk/about-us/about-blackrock adresinden alındı.
- BlackRock** (t.y.). **Charlie Hallac**. 27 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.blackrock.com/corporate/about-us/leadership/charlie-hallac> adresinden alındı.
- Boyras, B. ve Cantürk, A.** (2014). Amerika Birleşik Devletleri Örneğinde İkinci Dünya Savaşı Dönemi Savaş Bonusu Posterleri. **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 3(4) , 855-869, DOI: 10.15869/itobiad.22521.
- Braun, B.** (2016). From Performativity to Political Economy: Index Investing, ETFs and Asset Manager Capitalism. **New Political Economy**. 21(3), 257-273.
- Braun, B.** (2021), Asset Manager Capitalism as a Corporate Governance Regime. In J. S. Hacker ve diğerleri (Ed.), **The American Political**

Economy: Politics, Markets, and Power, 270-295, Cambridge University Press.

Bridges, H. (1958). The Robber Baron Concept in American History. **The Business History Review**, 32(1), 1–13.

Brooker, K. (2008, 29 Ekim) Can This Man Save Wall Street. CNN (Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2023).
https://money.cnn.com/2008/10/28/magazines/fortune/blackrock_brooker.fortune/index2.htm

Cox, W. R. (1983). Gramsci, Hegemony and International Relations: an Essay in Method. **Millennium**, 12(2), 162-175.

Çiftçi, K. (2009). Soğuk Savaş Sonrasında ABD: Rızaya Dayalı Hegemonyadan İmparatorluk Düzenine. **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, 5(10), 203-219.

Denemark, A. R. ve O'Brien, R. (1997). Contesting the Canon: International Political Economy at UK and US Universities. **Review of International Political Economy**. 4(1), 214-238.

Femia, V. J. (1987). **Gramsci's Political Thought: Hegemony, Consciousness, and the Revolutionary Process**. Oxford Clarendon Press.

Fichtner, J., Heemskerck, E. M., Garcia-Bernardo, J. (2017). Hidden Power of the Big Three? Passive Index Funds, Re-concentration of Corporate Ownership, and New Financial Risk. **Business and Politics**. 19(2), 298-326.

Fichtner, J. ve Heemskerck, E. M. (2020). The New Permanent Universal Owners: Index Funds, Patient Capital, and the Distinction Between Feeble and Forceful Stewardship. **Economy and Society**, 49(4), 493-515.

Fink, L. (2022). **Larry Fink's 2022 Letter to CEOs: The Power of Capitalism**. 10 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.blackrock.com/dk/individual/2022-larry-fink-ceo-letter> adresinden alındı.

Fink, L. (2023). **Larry Fink's Annual Chairman's Letter to Investors**. 10 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.blackrock.com/corporate/investor-relations/larry-fink-annual-chairmans-letter> adresinden alındı.

- Flood, C.** (2020). BlackRock Trounces ETF Rivals After Fed Appointment. **Financial Times**. 17 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.ft.com/content/7091a2a5-7eef-4c78-8331-9fd986925f8a> adresinden alındı.
- Fraser, M.** (2022). Biden and BlackRock. In **New Labor Forum**, 31(2), 105-108, Los Angeles: SAGE Publications.
- Goldstein, M.** (2020). The Fed Asks for BlackRock's Help in an Echo of 2008. **New York Times**. 17 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.nytimes.com/2020/03/25/business/blackrock-federal-reserve.html> adresinden alındı.
- Goodkind, N.** (2023) Americans are “unwittingly funding” blacklisted Chinese companies, Congressional panel says. CNN. 28 Ağustos 2023 tarihinde <https://edition.cnn.com/2023/08/01/investing/china-congress-blackrock-msci/index.html> adresinden alındı.
- Gramsci, A.** (1971). **Selections from the Prison Notebooks**, Edited and Translated by Quintin Hoare and Geoffrey Nowell Smith.
- Griffin, C. N.** (2020). Margins: Estimating the Influence of the Big Three on Shareholder Proposals. **SMU Law Review**, 73, 409-443.
- Huntington, S. P.** (1999). The Lonely Superpower. **Foreign Affairs**, 35-49.
- Ikenberry, G. J.** (2018). Why the Liberal World Order Will Survive. **Ethics & International Affairs**, 32(1), 17-29.
- Kelly, J. ve Burton, K.** (2015) Blackstone and BlackRock Are Getting Into Each Other's Business. **Bloomberg**. 18 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.bloomberg.com/news/articles/2015-06-30/blackstone-and-blackrock-are-getting-into-each-other-s-business#xj4y7vzkg> adresinden alındı.
- Keohane, R. O.** (1984). **After hegemony**. Princeton: Princeton University Press.
- Layne, C.** (2008). China's challenge to US hegemony. **Current History**, 107(705), 13.

- Lee, P. M. ve Zulkefli, N. N.** (2021). US-China Relations: Trade War and the Quest For Global Hegemony. **Journal of International Studies**, 17, 131-155.
- Lieber, K. A. ve Press, D. G.** (2006). The Rise of US Nuclear Primacy. **Foreign Affairs**, 85(2), 42-54.
- Maher, S. ve Aquanno, S.** (2023). Capitalist Restructuring, State Transformation: Leo Panitch and Capitalism Today. In G. Albo, N. Aschoff, A. Saad-Filho (Ed.), **Capital and Politics**, Socialist Register, 59, 247-272.
- Merced, M.** (2008). BlackRock Is Fix-It Firm to Manage Risky Assets of Others in Distress. **New York Times**. 17 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.nytimes.com/2008/05/08/business/08blackrock.html>, adresinden alındı.
- NBIM** (2023). Market Value. **Norges Bank Investment Management**. 8 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.nbim.no/en/the-fund/market-value/> adresinden alındı.
- Nye, J. S.** (2016). **Bound to Lead: The Changing Nature of American Power**. Basic Books.
- Parnreiter, C.** (2018). America First! Donald Trump, the Demise of the US Hegemony and Chaos in the Capitalist World-System. **Zeitschrift für Wirtschaftsgeographie**, 62(1), 1-13.
- Posner, E. A., Morton, S. F. M., Weyl, E. G.** (2016). A Proposal to Limit the Anticompetitive Power of Institutional Investors. **Antitrust Law Journal**, 81(3), 669-728.
- Pouille, J.** (2019). Blackrock: The Financial Leviathan that Bears Down on Europe's Decisions. **Investigate Europe**. 15 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.investigate-europe.eu/en/posts/blackrock-the-financial-leviathan-that-bears-down-on-europes-decisions> adresinden alındı.
- Quinn, A.** (2011). The Art of Declining Politely: Obama's Prudent Presidency and the Waning of American Power. **International Affairs**, 87(4), 803-824
- Reichl, D. ve Brush, S.** (2023). BlackRock to Sell \$114 Billion of Failed Banks' Securities. **Bloomberg**. 17 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-04-05/blackrock-hired->

to-sell-114-billion-in-failed-banks-secu-
ties?utm_medium=cpc_search&utm_campaign=NB_ENG_DSAXX_D
SAXXXXXXXXXX_EVG_XXXX_XXX_Y0469_EN_EN_X_BLOM
GO_SE_XXX_XXXXXXXXXX&gclid=EAJaIQobChMIInbyxuYDhgA
MVTAWiAx20sQnREAAAYASAAEgKYMPD_BwE&gclsrc=aw.ds#xj
4y7vzkg adresinden alındı.

Reuters (2023, 1 Ağustos). BlackRock, MSCI draw scrutiny from Us House Committee on China, 28 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.reuters.com/business/finance/blackrock-msci-face-probe-allegedly-facilitating-china-investments-wsj-2023-08-01/> adresinden alındı.

Robinson, W. I. (2002). Küresel Kapitalizm ve Ulusötesi Kapitalist Hegemonya: Kuramsal Notlar ve Görgül Deliller Çeviri Erdem Türközü. **Praksis**, 8, 125-168.

Russett, B. (1985). The Mysterious Case of Vanishing Hegemony; or, is Mark Twain Really Dead? **International Organization**, 39(2), 207–231.

Samuel, J. (2018). The Sinister Rise of BlackRock Asset Manager. **The Spectator**. 17 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.spectator.co.uk/article/the-sinister-rise-of-blackrock-asset-manager/> adresinden alındı.

Santa-Cruz, A. (2019). **US Hegemony and the Americas: Power and Economic Statecraft in International Relations**. Routledge.

Santibanes de F. (2009). An End to US Hegemony? The Strategic Implications of China's Growing Presence in Latin America. **Comparative Strategy**, 28(1), 17-36.

Schmitt, W. (2023). BlackRock's AUM Rebound to \$9.4tn. **City Wire**. 24 Temmuz 2023 tarihinde <https://citywire.com/middle-east/news/blackrocks-aum-rebound-to-9-4tn/a2421745> adresinden alındı.

Shipley, T. (2007). Currency Wars: Oil, Iraq, and the Future of US Hegemony. **Studies in Political Economy**, 79(1), 7-34.

Şimşek, O. (2019) Küreselleşmenin Dönüşümü ve Çin'in Rolü. **Sosyoekonomi**, 27(40), 185-196. DOI: 10.17233/sosyoekonomi.2019.02.11.

Teather, D. (2006). Merrill Lynch and BlackRock Create \$1 Trillion Company. **The Guardian**. 18 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.theguardian.com/business/2006/feb/16/3>, adresinden alındı.

Yılmaz, S. (2007). Güçsüz Güç. **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, 3(5), 67-103.

Zippia (2023a). **What is the BlackRock Hierarchy Structure**. 10 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.zippia.com/answers/what-is-the-blackrock-hierarchy-structure/> adresinden alındı.

Zippia (2023b). **The History Of BlackRock**. 10 Temmuz 2023 tarihinde, <https://www.zippia.com/blackrock-careers-904178/history/> adresinden alındı.

||Beyan ve Açıklamalar/Disclosure Statements ||

1. Bu çalışmanın yazarı, **Bilgi Dergisi**'nce beyan edilen araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduğunu beyan etmektedir (The author confirms that his work complies with the principles of research and publication ethics announced by **Bilgi**).
2. Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir ve araştırmadan herhangi bir üçüncü şahıs/kurumun etkilenebileceğine dair bildirim bulunmamaktadır (No potential conflict of interest and the research's effects on any person/institution was reported by the author).
3. Makalenin tamamının Muhammet Said Pınarbaşı tarafından kaleme alınmış olduğu bildirilmiş ve ilave bir teşekkür konusu belirtilmemiştir (It was reported that the article was written by Muhammet Said Pınarbaşı, as no additional acknowledgement has been made).

Extended Abstract

BlackRock and US Hegemony

Muhammet Said Pınarbaşı

With the impact of globalization, the world has experienced a rapid change in the field of corporate governance as in many other areas. While the majority of US corporate capital was in the hands of individual investors, the share of institutional investors approached 80% in the 1980s and beyond.

Benjamin Braun (2016) described this process as "asset management capitalism", which resulted in a few asset management companies significantly increasing their capital. As of 2022, the value of assets under management of the aforementioned US asset management firms BlackRock, Vanguard and State Street reached around \$10, \$8 and \$4 trillion, respectively. Although the number of studies on asset management companies and especially on the Big Three has increased in recent years, it can be said that they have not been sufficiently covered in the academic literature. Although the Big Three have been evaluated on issues such as "inter-company competition", "common ownership", "index funds", "voting power", "antitrust issues" and "ESG (environmental, social and governance)", no study has been conducted on their place in the global economic system. In addition to the literature review in which the relevant works on the subject are examined, this study, which utilizes the interpretivist approach, aims to analyse BlackRock, the largest of the aforementioned companies, from the perspective of US hegemony. Various elements such as material resources, structural power and leadership structure are mentioned as necessary for the formation of hegemony, which has been developed since Gramsci and characterized as a form of domination based on consent. In studies mostly based on US hegemony, "dominance in the world economy" is counted among these elements. In the study, in which BlackRock's position in the US hegemony is examined in the context of its effects on the world economy; The size of the assets it manages, its consultancy to major financial institutions (including central banks), its close relationship with the United States, its savior role in times of economic crisis, its ability to significantly influence the global economic system through letters published every year since 2012, and its voting rights in thousands of companies in which it is a shareholder, when evaluated as a whole, it can be said that it is positioned in favor of the US hegemony.